

To år i østtysk fængsel

Vit prenta her eina grein av Anders B. Nørgård. Hon hevur staðið i danska blaðnum AKTUELT:

Forleden vendte en 23-årig svensk student, Leif Persson, hjem efter et 36 dages fængselsophold i Østtyskland, hvor han havde aflagt tilståelse om begåede »forbrydelser mod statene. Han havde ifølge østtyske myndigheder og senere egen forklaring fremskaffet et betydeligt antal falske pas beregnet til udsmugling af utilfredse beboere i folkerepublikken.

I hans hjemland er man tilbøjelig til at tro, at studenten, der virkede apatisk ved ankomsten fra øst zonen, var blevet »hjernevasket». En hårdhændet proces, der skal kunne ændre en arrestants psykiske fuldstændig, gøre ham til et viljeløst redskab, nærmest i en slags trance-tilstand, der normalt virker adskillige år frem i tiden.

HVOR MEGEN værdi man kan tillægge den slags påstande, er svært at tage stilling til men studentens tilstand kunne tyde på, at han har været ude for et hårdt pres.

Det er en kendt sag, at man ikke tager med fløjshandsker på folk, der overtræder statens love eller virker mistænkelige.

Det kan danskeren Wilhelm Nielsen fra Herning fortælle om. Han kom nylig hjem til Danmark efter at have afsonet to års fængsel i et østtysk fængsel. Hvad han fortæller, må stå for hans egen regning, men adskillige af hans oplysninger kan holde for nøjere granskning.

Her er hans historie:

VILLE DELTAGE I GRÜNE WOCHER

— Jeg er fra Herning-egnen, fra et landmandshjem ved Skarild, har været ved landbruget og virket som kolportør både for Gyldendal og Branner og Korch. Det lå ikke rigtigt for mig — dengang — og jeg vil gerne tilbage til det igen — og så har jeg været hotelkarl i Brande.

I 1960, sidst på året, tog jeg til Vejle og virkede som kolportør. I januar 1961 rejste jeg til Berlin for at deltage i »Grüne Woche», der holdtes i februar.

Kan De tysk?

— Ja, heldigvis, ellers ved jeg slet ikke, hvordan det var gået mig senere. Jeg rejste den 28. januar fra Vejle.

Rejsen gik over Hamburg gennem østzonen til Vestberlin, hvor jeg fik et logi i Lüneburgerstrasse, bydelen Moabit.

En af dagene fik jeg lyst til at se den zoologiske have i Østberlin, kom uhindret dertil, gik ind i haven og spiste til middag i en restaurant. Og så skete det.

Pludselig var der såkaldt civilkontrol, et par mænd, der sagde: De kom fra statssikkerhedspolitiet. De bad om at se et Person-Ausweis, altså en legitimation. Jeg viste dem mit danske pas. Et øjeblik efter erklærede den ene af politifolkene, at der manglede et stempel. Jeg anede ikke, at der skulle særlige formaliteter til, men de bad mig følge med dem, det var kun en ren rutinesag, der straks ville blive ordnet. Det nyttede ikke, jeg sagde at jeg havde travlt, jeg måtte med. De var iøvrigt begge meget høflige. Vi fulgte ud af Zoo, hvorefter vi satte os ind i en vogn, der

kørte os til et kontor i en kælder, hvor jeg sad en time. Derpå henvendte to andre mænd mig over på den anden side af gaden, hvor toten var en helt anden. Jeg blev uden forklaring spærret inde i en kælder celle uden vindue, kun med et lufthul foroven.

Jeg sad dernede i seks dage i fugt og mørke uden at blive afhørt og uden at få lov at tale med nogen. Derpå kørtes jeg til Zwickau, en by i provinsen Sachsen, hvor jeg anbragtes i en celle sammen med en anden arrestant, en østtysker fra en lille by nær Dresden. Han fortalte, at han sad fængslet, fordi han tilhørte sekten Jehovas vidner.

— Hvad hed den mand?

— Hans Martin Ulrich, født i 1927 fortalte han. Det hjalp mig lidt at have nogen at tale med, men vi kom ikke ind på politik ... det var religion. Jeg er selv ...

— Jehovavidne?

— Nej, absolut ikke, men jeg er fra min barndom religiøs ... troende ... og samtalerne med ham hjalp mig psykisk, selv om jeg ikke delte hans anskuelser.

SIGTET FOR SPIONAGE

— To dage efter ankomsten her til kom jeg i forhør hos statssikkerhedspolitiet og fik at vide, at jeg var sikket for spionage. Det hed sig også i anklageskriftet, at jeg havde gjort modstand ved anholdelsen, hvad ikke var rigtigt, udover at jeg havde sagt, at jeg havde travlt den dag, man anholdt mig i Zoo.

Wilhelm Nielsen gør en synkebevægelse, han taler lavmælt, da han fortsætter:

— Jeg svarede til anklagen, at den var urigtig og tilføjede så, meget ubetænksomt: »Forholdene her er åbenbart ikke bedre end de var i Nazityskland!»

Næppe havde jeg sagt det, før begge politibetjentene sprang op, greb deres gummistave og gennemhøvede mig over hele kroppen.

Nu blev jeg ophidset, råbte og skreg og søgte at værgе mig, hvad der gjorde sagen endnu værre, og tilsidst slog de mig direkte på kneskallen, fordi jeg i raseri råbte: »Røde svine ...

— På tysk?

— Ja, på tysk, så de forstod det! Det var ikke klogt gjort, men jeg havde råbt det. Resultatet blev, at jeg sendtes tilbage til cellen, hvor jeg sad lige til den 6. august. Først da fik jeg oplæst det fulde anklageskrift. Den 12. august fremstilledes jeg i retten i Chemnitz, der nu hedder Karl Marx-Stadt. Jeg fik en dom på otte måneders tugthus. Jeg havde bedt om lov til at se mig i forbindelse med danske myndigheder, det blev nægtet mig, jeg bad om en dansk forsvarer, men fik en østtysk, dere snarere forværed min sag. Med de otte måneder skulle min straf inclusive varetaget være udstået den 21. oktober.

Straffen afsonede jeg i tugthuset »Schloss Osterstein» i Zwickau. Her lå jeg på sovesal med 175 andre fanger. Jeg arbejdede i køkkenet med at skrælle kartofler.

I KÆLDERARREST IGEN

— Jeg fik 14 dages kælderarrest, fordi jeg en dag havde mumlet, at maden var noget værre hundeade. — Det var heller ikke begavet

sagt i betragtning af Deres stilling? — Nej, men vi levede meget ringe, syntes jeg.

— Blev det bedre i kælderen?

— Nej, maden her bestod kun af groft rugbrød uden smør eller margarine og en slags »kaffe» kogt på roetoppe. Hver fjerde dag var der dog varm mad. Sengen var en træbriks med to dækkener over. Vinduet var i stykker, der var iskoldt, så jeg pådrog mig gikt. Der var ingen toiletter, men en stenkrug, som jeg en morgen kl. 5,30 tabte, da jeg bar den til rensning.

For dette uheld blev jeg prygllet bevidstløs med en knippel og fik en tillægsstraf på tre uger i kælderen. Da jeg den 21. oktober skulle løslades, sættes jeg på ny i arrest og fængsledes samme dag for »sabotage», hvormed man mente den tabte stenkrug samt »modstand mod myndighederne».

TILLÆGSSTRAF PÅ 17 MÅNEDER

Jeg var nu i arresten til den 14. november, da jeg stilledes for en dommer, som på mindre end 20 minutter havde gennemgået »sagens» og tildelt mig en ekstrastraf på 17 måneder.

Den 29. januar 1962 førtes jeg til et andet tugthus, det største og strengeste i Østtyskland. Det ligger i byen Bautzen, hvor jeg otte måneder sad alene. Derpå sættes jeg til rengøringsarbejde, indtil min endelige løsladelse i januar 1963.

På det tidspunkt var jeg nedbrudt, jeg er først langsomt ved at komme til hægrerne nu, og jeg har stadig men af den behandling, jeg fik.

Men det skal i sandhedens inter-

esse siges, at de sidste måneder blev behandlingen bedre. Jeg fik nu pludselig ret god mad, smør, mælk, ost, pølse og blev høfligt talt. Men ellers var den sædvanlige forplejning 17 gram ost og 17 gram margarine, en halv liter mælk og suppe samt om søndagen en knalling kød eller flæsk samt nogle kartofler. Juleaften fik hver fange en halv knækpølse med kartoffelsalat og en halv liter rockaffe. Vi fik 30 gram sukker om ugen og hver måned en kvart literbeholder marmelade.

FORBUD MOD AT RØBE HVAD HAN HAVDE GENNEMGÅET

Wilhelm Nielsen gør igen et ophold. Hans hænder ryster, da han tager imod en cigar og tænder den. — Nu er det overstået, Nielsen. De er fri og i Danmark.

— Jeg er hjemme, ja, og derfor vil jeg slutte med at fortælle Dem, hvad jeg ikke måtte røbe:

— To mand fra statssikkerhedspolitiet hentede mig på løsladelsesdagen og tilbød at hjælpe mig til en god stilling i Østtyskland. Jeg betakkede mig, men forsigtigt. Sa spurgte de naivt, om jeg ville arbejde for dem i Danmark. Det afsløj jeg også høfligt.

Derpå måtte jeg underskrive et

dokument, hvilket jeg lovede aldrig at omtale, hvad der var sket med mig under mit ophold i Østtyskland. Jeg var nødt til at skrive under, men jeg følte, det var tvung og derfor mener jeg mig ikke bundet.

Udlandinge registreres ikke som udlandinge, men som vesttyskere. På mine løsladelsespapirer stod, at jeg født i København men boede i Hildesheim, Eupenerstrasse ... mit pas beholdt de.

Man kørte mig til et sted, der hedder Guten Fürst nær grænsen, satte mig i et tog uden billet, og med det kørte jeg en kort strækning og var så pludselig kørt ind i Vesttyskland, hvor jeg måtte stå ud og kom i forhør hos de vesttyske myndigheder, der sendte mig til den lokale banegårdsmission, gennem hvilken jeg kom i forbindelse med de danske myndigheder og blev sendt hjem. To år efter, at jeg ville deltage i »Grüne Woche».

Jeg har fortalt dette, fordi jeg mener, det giver oplysninger om, hvor forsigtig man skal være. Endnu ryster jeg ved tanken om opholdet dernede, og jeg vil aldrig med min gode vilje til Østtyskland mere ... jeg skal nok holde mig mindst 50 km fra enhver grænseovergang.

AGN

Góður hæggslokkur
á goymslu
Pí. BACALAO

2802

SNAR-vaskað

centrifugerað og turkað

SNAR-vask

Bøgata 14

TEMPO & D.B.S.
SYKLUR

hjá

Pf. Thomas Dam & Co.

Tlf. 1404